

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju objavljen je u "Narodnim novinama", broj 147/02., a stupio je na snagu i primjenjuje se od 18. prosinca 2002. (dio odredbi primjenjuje se od 1. siječnja 2003.).

Značajnije odredbe kojim se mijenja dosadašnji ZOMO odnose se na sljedeće.

1. Sredstva za mirovinsko osiguranje osiguravaju se, osim ZOMO-om, i drugim zakonima od kojih posebno valja istaknuti Zakon o doprinosima za obvezno osiguranje ("Narodne novine", broj 147/02.) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2003.

U skladu s time obavljene su potrebne nomotehničke korekcije i brisanje odredbi članaka 141. do 145., te odredbe članka 147. do 151. ZOMO-a.

2. Uvedeno je obvezno mirovinsko osiguranje volontera i za rad kraći od punoga radnog vremena.

3. Promijenjeni su uvjeti za stjecanje svojstva osiguranika poljoprivrednika tako da su obvezno osigurane osobe koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva, obveznici plaćanja poreza na dohodak ili poreza na dobit i osobe koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje, ako su vlasnici, posjednici, zakupnici ili koncesionari pod uvjetom da nisu osigurani po drugoj osnovi i da nisu na redovitom školovanju.

Članovima kućanstva poljoprivrednika omogućen je istup iz mirovinskog osiguranja.

4. Uspostavljeno je obvezno mirovinsko osiguranje osoba s primicima od druge samostalne djelatnosti i povremenoga nesamostalnog rada (atipični prihodi).

Razdoblje u kojem su plaćeni doprinosi za MIO takvih osoba računa se mirovinski staž na način da se ukupni primici, isplaćeni u tekućoj godini, podijele s prosječnom, mjesečnom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u toj godini. (Najviše staža u jednoj kalendarskoj godini može biti 12 mjeseci). Svojestvo osiguranika po toj osnovi stječe se danom uplate doprinosa, a trajanje utvrđuje Zavod istekom kalendarske godine.

5. Produženo osiguranje za vrijeme nezaposlenosti više se ne uvjetuje prijavljivanjem nadležnoj službi zapošljavanja, a obveznik uplate doprinosa i prijave na osiguranje je poslodavac, a ne osiguranik.

6. U staž osiguranja računa se razdoblje provedeno u zaposlenju s punim radnim vremenom od 40 sati tjedno. Na isti način računa se kao razdoblje provedeno na radu s punim radnim vremenom i vrijeme koje zaposleni roditelj radi s polovicom radnog vremena, nakon proteka obveznoga porodiljnog dopusta u skladu s posebnim propisima.

7. Dukup staža svećenika više nije moguć, ali je odredba izmijenjena na način da je ostala samo kao pravni temelj za računanje staža.

8. Moguće je ostvariti pravo na mirovinu samostalnih obveznika doprinosa koji nisu u cijelosti platili doprinos, ako je nesporni mirovinski staž dovoljan za ispunjavanje uvjeta propisanih ZOMO-om.

Međutim, ne prestaje obveza plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje ali je omogućeno da se od ostvarene mirovine, na temelju nespornog staža, otplaćuje dužan doprinos i nakon podmirenja duga (glavnice i kamate), a mirovina će se ponovno odrediti na temelju sveukupnog staža.

9. Polazni faktor za *prijevremene, starosne* mirovine utvrđuje se na način da se mirovinski faktor 1,0 za svaki mjesec ranije odlaska u mirovnu smanji za 0,34%

(do sada je bio 0,3%) s time da se mirovine ostvarene do 17. prosinca 2002. neće ponovno određivati prema pooštrenom umanjenju.

10. Izmjenama i dopunama ZOMO uređeno je obračunavanje invalidske mirovine u slučajevima kada je opća nesposobnost određena od različitih uzroka invalidnosti (kumulirana mirovina).

11. Mirovinski faktor za određivanje invalidske mirovine zbog profesionalne sposobnosti određen je u visini od 0,8 umjesto 0,6667 od mirovine koja bi bila iznosila kao da je nastupila opća nesposobnost, što znači da je nezaposlenom korisniku takve mirovine mirovina povećana za 20%.

Ostali mirovinski faktori iz članka 80. ZOMO nisu se mijenjali.

12. Najniža mirovina određena je na način da će se za svaku godinu mirovinskog staža do 30 godina određivati u visini od 0,825% (40,98 kn), a za svaku godinu mirovinskog staža koji prelazi 30 godina u visini upola manjoj, odnosno 0,4125% (20,49 kn) od prosječne bruto plaće svih zaposlenih u R. Hrvatskoj u 1998. godini.

Najniža mirovina na ovaj način odredit će se samo za korisnike koji mirovinu ostvare nakon 18. prosinca 2002.

13. Zavod će donositi, po službenoj dužnosti, rješenja o prestanku poslovanja obveznika doprinosu kada u postupku kontrole utvrdi da je obveznik doprinosu prestao poslovati, a nije to prijavio.

Na isti će način Zavod, po službenoj dužnosti, utvrditi prestanak svojstva osiguranika osobama prijavljenim kod tog obveznika (poslodavac) i o tome obavijestiti osiguranika.

14. Bit će oslobođeni od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi korisnici mirovina u postupcima, odnosno upravnim sporovima za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, a to se

oslobađanje odnosi i na postupke koji nisu bili završeni do 18. prosinca 2002.

15. Zaštitni dodatak uz mirovinu prestaje za sve one korisnike koji su ostvarili pravo na mirovinu primjenom međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju, ako im mirovina zajedno sa mirovinom ostvarenom prema međunarodnom ugovoru, prelazi graničnu svotu najnižega mirovinskog primanja.

16. Dodatak uz mirovinu (100 kn + 6%) kojeg je Zavod trebao obustaviti do 31. prosinca 2002. godine isplaćivat će se i dalje u svoti koja je pripadala na navedeni dan, a sredstva će osigurati državni proračun.

17. Korisnicima mirovine s prebivalištem na teritoriji Republike Hrvatske, bivšim službenicima u saveznim tijelima bivše SFRJ, a koje su na te poslove, kao hrvatski kadar, uputila tijela državne vlasti Republike Hrvatske i kojima se isplaćuje mirovina na temelju Zakona o isplati mirovina korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše SFRJ iz 1993. godine, osigurava se isplata te mirovine kao mirovine ostvarene u Republici Hrvatskoj u svoti koja im je isplaćena na dan početka primjene ZIDZOMO, tj. od 1. siječnja 2003. Navedenim hrvatskim kadrovima na službi u saveznim tijelima bivše SFRJ, računa se u staž osiguranja pod određenim uvjetima i razdoblje provedeno u zaposlenju u saveznim tijelima bivše SFRJ.

18. Povoljniji su uvjeti za stjecanje prava na mirovinu udovica u prijelaznom razdoblju. Udovice bi, u prijelaznom razdoblju do 2008. godine, pod povoljnijim posebnim uvjetima, koje se odnose na godine života udovice, mogle ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu. Pravo na obiteljsku mirovinu u navedenim slučajevima pripadalo bi udovici od prvoga dana idućeg mjeseca, nakon podnošenja zahtjeva.

19. Izvršeno je terminološko usklađivanje odredaba ZOMO-a s odredbama

Zakona o radu (riječ “zaposlenik” zamijenjena je riječju “radnik”) i Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (“Narodne novine”, br. 49/99. i 63./00.) – iz naziva osiguranja “obvezno mirovinsko osiguranje za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje” brišane su riječi “za starost”.

20. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju stupio je na snagu osmoga dana, nakon objave u “Narodnim novinama”, tj. od 18. prosinca 2002., pa se i najveći broj odredbi primjenjuje od toga dana (18. prosinca 2002.). Samo se odredbe članka 5., 8., 12., 19., 21., 22., 25., 27. do 34., 37., 38. i 45., primjenjuju od 1. siječnja 2003.

Ante Škember

RASPRAVA: ŠTO ZA RAZVOJ HRVATSKE MOŽE UČINITI CIVILNO DRUŠTVO

Zagreb, 15. veljače 2003.

Za vrijeme Dana udruga, 15. veljače 2003. na Zagrebačkom je velesajmu u organizaciji Centra za razvoj neprofitnih organizacija (CERANEO), te udruge Održivi razvoj zajednice (ODRAZ) održana rasprava *Što za razvoj Hrvatske može učiniti civilno društvo*. Panelu je prisustvovalo četrdesetak respektabilnih sudionika iz svijeta biznisa, nevladinih organizacija, medija, politike i državne uprave, te akademske zajednice, a u raspravi su fokusirane četiri teze i četiri izravna pitanja koja iz njih proizlaze: civilno društvo u Hrvatskoj pati od slabe zauzetosti građana za probleme u društvu i u zajednicama u kojima žive – kako povećati civilnu zauzetost građana i promovirati je u građansku vrlinu; naše civilno društvo nedovolj-

no sudjeluje u glavnoj matici društvenih događanja – kako u medijima i općenito u javnosti civilno društvo može zaslužiti pozornost te dati doprinos u rješavanju važnih pitanja; država je nepovjerljiva prema civilnom društvu, a gospodarstvo ne vidi razloge za tu suradnju – kako povećati suradnju i partnerstvo države, gospodarstva i civilnog društva, kako razviti socijalnu dinamiku te povećati socijalnu koheziju; u Hrvatskoj je očita kriza javnog djelovanja kojega obilježava pozitivan pristup, prijedlozi i zauzimanje za ključna razvojna pitanja zemlje – kakvi su resursi i mobilizacijski potencijali kojima za tu svrhu raspolaže hrvatsko civilno društvo?

U prvom dijelu rasprave, koju je moderirao Branimir Bilić, šest “panelista” iznijelo je svoje poglede na navedena pitanja.

Vesna Brčić-Stipčević, iz Hrvatske udruge za zaštitu potrošača, ustanovila je da se osnovni problem nalazi u samom angažmanu građana-potrošača: nema adekvatnih informacija ni građanskog obrazovanja. U sustav nije ugrađeno osnovno načelo da je pojedinac najslabija strana te da država mora napraviti sustav koji će štiti njegova prava. Udruga za zaštitu potrošača uspješno radi na aktiviranju građana kroz edukaciju, informiranje i izdavaštvo, no ponajveći problem lociran je u sektoru u kojemu postoji monopol a ne postoji sustav njegove javne kontrole.

Jadranka Kosor, saborska zastupnica, podsjetila je da je u Hrvatskoj registrirano preko 20.000 udruga i 86 političkih stranaka. Prisjetila se i dobrih iskustava iz vremena Domovinskog rata kada su se građani zaista osjetili pozvanima da sudjeluju, da volontiraju i kroz udruge pomognu u tuđoj nevolji, te je suradnja tada bila i više nego dobra. U posljednje se vrijeme pojačava i suradnja u donošenju zakona, no utjecaj civilnog društva nije niti izdaleka onakav kakav bi trebao biti,